

HET ONTHAALONDERWIJS (OKAN) VAN DE TOEKOMST

Datum	februari 2025
Van	Vluchtelingenwerk Vlaanderen
Aan	

In onderstaande nota benoemen we de grote uitdagingen voor het onthaalonderwijs, de richting waarin het beleid best evolueert en de eerste heldere stappen om daar te komen.

In de kern komt het hierop neer: er is meer diversificatie nodig naargelang het niveau van de leerlingen die instromen.

DE BELANGRIJKSTE UITDAGINGEN VOOR HET ONTHAALONDERWIJS

De onderwijsmedewerkers van Vluchtelingenwerk Vlaanderen organiseren al 4 jaar lang regelmatig gesprekstafels met OKAN-scholen uit Vlaanderen en Brussel (Onthaalonderwijs voor anderstalige jongeren). Hieruit hebben we in de eerste plaats geleerd dat ons onthaalonderwijs bevolkt wordt door een ontzettend gedreven korps van leerkrachten en ondersteunend personeel. Het stelt ons ook in staat om op een gefundeerde manier de uitdagingen te benoemen waar het onthaalonderwijs vandaag voor staat:

- Het niveau en leervermogen van jonge nieuwkomers die instromen in het OKAN is ontzettend verschillend. Scholen slagen er niet in om **les op maat** aan te bieden. In het secundair onderwijs komt iedereen doorgaans samen in één klas. Kinderen en jongeren komen moeilijk tot leren door trauma of analfabetisme, blijven vaak nog een jaar hangen zonder meer resultaat, sterkere profielen worden te weinig op sleeptouw genomen.
- **Onthaalleerkrachten komen onvoorbereid aan de meet.** Er is nood aan vorming in lerarenopleidingen rond taalverwerving en traumasensitief werken. Ervaring die leerkrachten ontwikkelen wordt te weinig geborgen.
- Er is een nijpend tekort aan **betaalbare tolken** voor scholen.
- De **doorstroommogelijkheden** voor anderstalige nieuwkomers na het onthaalonderwijs zijn beperkt. We verkwanselen talent.

WAAR MOETEN WE NAARTOE?

Nieuwkomers bezitten veel talenten en willen die graag ten dienste stellen van onze maatschappij. Vandaag wordt er op het terrein gebricoleerd met kinderen die moeten zittenblijven en doorstroom die te vaak blijft haperen. Wij schuiven een aanpak op maat naar voor:

- Een **wetenschappelijk onderbouwde talentenscreeningstool**, naar Zweeds voorbeeld, voor de correcte inschatting van de talenten en mogelijkheden van elke nieuwkomer.
- Daartoe is er ook nood aan een toegankelijker systeem om beroep te **doen op de nodige tolken** voor onderwijs.
- Beschikbare uren en middelen voor anderstalige nieuwkomers die terechtkomen in het onderwijs worden helaas niet altijd efficiënt ingezet. **De autonomie van de scholen is groot op dat vlak en dat zorgt voor verschillen in prioriteiten Okan-middelen komen vandaag niet altijd Okan-leerlingen ten goede, dit moet beter opgevolgd.** Door middelen correcter in te zetten ontstaat er ruimte om niveauklassen te organiseren en dus beter te differentiëren.
- Er is nood aan een specifieke aanpak voor jongeren met een zwaar (vlucht)verhaal. Hierbij denken we aan kinderen/jongeren die geen of nauwelijks scholing genoten hebben in hun moedertaal of zwaar trauma met zich meedragen. Een apart **pre-OKAN traject** voor deze doelgroep is aangewezen.
- Vandaag is doorstroom naar B-stroom of Buso al te vaak de regel, los van de individuele talenten van de nieuwkomer. Dit kun je vermijden door gedurende de verdere schoolloopbaan te voorzien in een ondersteunend aanbod Nederlands.
- **In de opleiding** van leerkrachten en maatschappelijk werkers moet meer aandacht zijn voor de specificiteit van een migratie/vluchtcontext. Wat is de impact van die rugzak op het leervermogen? Hoe kan het goed beheersen van een thuistaal ingezet worden voor de snellere en betere verwerving van de nieuwe taal?

DE EERSTE STAPPEN:

ZET IN OP GEDRAGEN HERVORMINGEN:

Breng partners uit de academische wereld, het onderwijsveld en de welzijnssector samen, zodat ze samen concrete verbeteringen voor het onthaalonderwijs naar voor kunnen schuiven. Een heldere gedeelde visie op de leerkrachtenopleidingen, de organisatie van onthaalonderwijs in zowel basis -als secundair onderwijs en de kritieke doorstroomfase, zal de implementatie van deze wijzigingen heel sterk ten goede komen.

Vanuit Vluchtelingenwerk Vlaanderen werken we mee aan het VLOR-advies hierrond. We willen de komende jaren investeren in praktijkgericht onderzoek, studiedagen en ronde tafels.

INVESTEER IN PILOOTPROJECTEN VOOR OKAN-ONDERWIJS OP MAAT:

Villa Veerkracht. (afgerond)

Project 'Villa Veerkracht' beoogt een eerste taalverwerving of alfabetisering voor minderjarige vluchtelingenjongeren met een mentaal zware rugzak die hen verhindert om tot rust en leren te komen.

Zij worden hier voorbereid op het schools gebeuren in het secundair onderwijs. We ontwikkelden dit project vanuit de signalen uit het werkveld van onderwijs over de nood aan een pre OKAN traject op het snijpunt van welzijn en onderwijs. Steeds meer jongeren op de vlucht zijn niet schoolrijp en riskeren vroegtijdig af te haken. Veel kinderen liepen nog nooit school. De leerling wordt door de persoonlijke en mentaal versterkende werking gebracht tot een eigenaarschap van zijn of haar leerproces. In Villa Veerkracht werken we dus preventief en zorgen we ervoor dat ook de meest kwetsbare jongeren klaar zijn voor een onderwijstraject. Dankzij een intensieve **attitudetraining** leggen we een basis voor hun latere taalverwerving.

Villa Veerkracht zet in op het stimuleren en erkennen van vaardigheden, het werken aan gelijke kansen via een persoonlijk ontwikkelingstraject waarbij ook de taalverwerving gebeurt van jongeren met een vluchtverhaal/migratieachtergrond. <https://vluchtelingenwerk.be/project/villa-veerkracht>

In de komende periode willen we graag aan de slag met de kennis die is opgedaan doorheen de afgelopen drie jaren en onderzoeken of/hoe we op verschillende locaties opvolging kunnen geven aan dit model.

Antwerpse voorbeelden

In de stad Antwerpen werden binnen het wachtaanbod voor anderstalige nieuwkomers die geen plaats in school vinden in onderwijs positieve initiatieven opgestart

Het PORT-project:

In april werd Stormkop vzw, een vrijstaat voor jong geweld in de droogdokken van Antwerpen, een haven voor 13 jongeren op de OKAN-wachtlijst. Samen met (rebels kunstenplatform) Man Overboord, proberen zij de kloof tussen thuis en school te overbruggen.

Het PORT-project, zoals ze het wachtaanbod daar noemen, zorgt ervoor dat de jongeren echt 'thuis' kunnen komen. Zo komt tijdens de speelse lessen, waar ze ritme, rust en regelmaat bieden, het aanleren van de Nederlandse taal vrij natuurlijk op gang. Ondertussen werken ze er met ervaren rotten vanuit het onderwijs en de kunsteducatieve sector aan welbevinden en het aanboren van fantasie en talent en participatief burgerschap. Dit is een traject dat een echte pre-Okan aanpak biedt, zoals Villa Veerkracht.

Er zijn in dat wachtaanbod in Antwerpen ook een andere voorbeelden van pre-OKANwerking nl. bij Profo .de Sering en OKANonderwijs.